

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ivlii Cæsarisi Scaligeri Epistolæ & Orationes

Scaliger, Julius Caesar

Lugduni Batavorum, 1600

In Theophrasti Animadversiones Præfatio Ad Illustrem ac Reuerendum
Gothofridvm A Cavmonte Cleracen. Abbatem. VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70455)

ris istas bonæ famæ hircines ideo vociferari, vt ne quod eis deest adsit nobis. At enimvero nobis tam non abest quod eis adest, quam adest quod non adest illis. Quare porro danda est opera nobis, vt dum illi ad aleã ætatem transmittunt, aut inhiant auro, aut captant magistratus, aut mensarum asseclæ de bellorum summa disputant inter patinãs: nos nequẽ illorum voluptates contempsisse, neque ambitiones carpisse, sed studiorum nostrorum nobilitatem, animorum magnitudinem simul & simplicitatem perstringi noluisse videamur.

I N T H E O P H R A S T I
 A N I M A D V E R S I O N E S P R Æ F A T I O
Ad Illustrem ac Reuerendum G O T H O F R I D V M
 A C A V M O N T E C l e r a c e n . *Abba-*
tem. V I.

I N T E R ea genera officiorum, quæ omnibus artibus, omnibusque operibus adhiberi solent, princeps esse videtur diligentia. Nam rerum oblatas apprehensiones, vel cû brutis animantibus habemus communes, vel earum nonnullis, tanquam illorum naturæ inuentis, nos postea ad artes
 redactis

redactis vſi ſumus. At enim uero comper-
tarum acceptarumque opum habere de-
lectum (vnde eſt nomen diligentia) ſolius
humani iudicii beneficium eſt. nam & eis,
qui hanc in partem incubuerunt, ſummam
comparat auctoritatem : & eiufdem vel
negotii vel contemplationis ſtudioſis tan-
tum adimit laboris , quantum illi , operæ
poſuerunt. Quare cum omnibus iis, qui ali-
quid conati ſunt, plurimum debeamus:
quantum utilitatis a doctiſſimo quoq. ce-
pimus, tantum laudis ei aſcribendum eſt.
quantum veniæ meriti ſunt, qui errarunt,
tanto plus mereantur , qui emendarunt.
Neque enim aut regionum commune ius,
aut natura cōſanguinitatis, aut officia ami-
corum eius potentia eſſe debent : vt veri-
tas ipſa cuius titulis atque imperio ſapien-
tia ſtat, de animis noſtris deleatur. Eius igi-
tur regnum non animi libidine quæren-
dum , non muniendum factionibus , non
conſtituendum gratia populari:ne , quod
aciei atque perſpicacia ad ipſam inueſti-
gandam requiritur , id auferatur ab iis affe-
ctibus, per quos & docentibus temere ob-
ſequi, & nobis ſtolide placere properemus.
nihil enim iniquius , quam aliis imponere,
nihil miſerius , quam ſibi accipere iugum

seruitutis. Nā profecto quid agimus aliud
hac in vita, quam vt tum optimo consilio,
tum secundissima fortuna nostri simus? sin
id minus e sententia procedit, at saltem in
hostium potestatem ne veniamus. Nemo
vero nobis infestior, quam qui nobilissimis
animis nostris Deoque simillimis vel ta-
cendi, vel loquendi præscribit necessita-
tem. Sic artes creuere per initia: sic nunc
demum sunt conseruandæ. Neque tamen
nos tam nobis arrogamus, quod ab aliis
vindicamus: quam nefas ducimus, quod
vindicari possit, id ab aliis arrogari. Enim-
vero a primordiis ipsis, rudimentisque stu-
diorum meorum nihil mihi prius, aut ca-
rius fuit, quam vt veterum memoriam co-
lerem, maiestatem recentiorum venerarem.
quippe illos sapientiæ nostræ auctores, hos
gloriæ participes existimabam. Quapro-
pter ita demum commodis meis satisfac-
turum sperabam, si & ad illorum ma-
gnitudinem admirandam, & ad horum
diligentiam obseruandam, & ad vtriusque
ætatis operam imitandam meipsum com-
pararem. Cum enim duo scriptorum ge-
nera animaduerteterem, vnum vetus, qui vi-
derentur leges imposuisse nobis, alterum
posteriorum, qui per illorum vestigia ad
certam

certam veritatis normam suas rationes direxerunt: comperiebam neq. illos ea inter se fuisse lenitate, vt præceptoris discipulus, filius patri pepercerit: recentiorum vero animos adeo plenos libertatis, vt quas illi arces in studio veritatis sibi communisse visi essent, ii sæpenumero sua putarent opera expugnatas. Quot nunc in contro- uersis versatur res non solum naturalis, sed diuina illa ipsa quoque, quam & planissimam & simplicissimam esse decuit? Quibus de causis cum post exhausta prioris vitæ officia me ad animi cultum contulissim, videremq. perpetuis disceptationibus lucem, ignauis assensionibus tenebras afferri rebus: quod illis literario iure obuénisset, mihi quoque licere aliquando arbitratus sum. Igitur (tametsi fero) Platonice atque Aristotelice sacris initiatus plurima nouis iudiciis emendata intuens, patere hunc aditum libertatis nobis quoque sensi: propterea quod ea, quæ essent sola in ratione posita, solius rationis imperio partim admittenda, partim exigenda viderentur. Ergo in illorum libris quantopere studioforū gratia laborauerimus, multis magnisque lucubrationibus, magno dispendio valetudinis, magno vitæ periculo testatum

reliquimus: in Theophrasti vero disciplina quid sentiamus, tum aliis plenioribus, tum hisce minutis commentariis aliquantum declaratum puto. Qui libri propterea quod a Theodoro Gaza opera plusquam humana, iudicio diuino Latini facti essent: deterruit me sæpe ac diu recepta de viro illo opinio ab ea prouincia suscipienda, quæ in illius castigatione vel tantillum gloriæ aucupari videretur. Miseram vero fortunam, si nos, qui beneuoli admonitoris præferimus nomen, reorum modo causam dicere cogamur. Cæterum defensionem meam, ut est ingenua ac pura, ita his paucissimis verbis contineri posse mihi persuadeo: si vel ille, vel alius quiuis, (neque enim aut Theodorum, aut Theophrastum ipsum, denique vllum alium hominis temere tu mentem titulo excipiendum censeo) si quis, inquam, errarit, is cuiusuis alterius vel prudentiam admittat volens, vel patiatur inuitus animaduersionem: si recte omnia ab omnibus inuenta, digesta, dicta sunt: in me vnum merito recidat ista castigatio. Verum multos sane tædet, deponere illam, quam & imbiberant ipsi, & alii de Theodora tradiderant opinionem. Ego vero cum plurimis maximisque argumētis

eis illum summum virum iudico ,tum & memini fuisse hominem, & agnosco peregrinum, & scio in codices, quemadmodum nos quoque , mendosos incidisse : & animaduerto inter primos eiusmodi provinciam suscepisse. Quæ res ei vt ad veniam causas habebant multas: ita docerunt nos, ipsum errare potuisse. Nam quod strepebant Barbari quidam, verborum tenuis a nobis conuexatum , & utebantur ij vocibus calumniatorum , & cuius laudis partem inuidebant nobis , eam totam adimebant illi: etenim quidnam aliud Theodorus, quam loquitur aliena? Quocirca nos quoque , siue quæ sunt auctoris , dicimus, eadem in laude versari permittant: siue melius , asciscere cogant etiam meliorem. Quod si vel dictionis modum , vel etiam sententias castigauimus, iam non aliena, sed nostra cum eloquamur, ne per Deum immortalem pro tanto beneficio ab obrectatoribus ignominiam potius accipiamus , quam a bonis bona cum venia accipiamur. Atque ad hæc quidem quo possem modo, conficienda cum me sæpe numero & accinxissem, & variis bellorum tumultibus oppressus, assiduis negotiis ciuilibus impeditus identidem substitissem: tua Gothofri-

de Caumonti magnanimitate excitatus, auctoritate impulsus, id otij, quod a tempore non dabatur, aut animi vi extorſi, aut infidiis exceptum ſuffuratus ſum, in quo partirer curas quotidianas cum officiis literariis: a quibus quamdiu nõ decederem, tandiu me bene beateque viuere putarem. Ac tametſi videbantur hæc fortaffe operæ tenuioris, minimeque digna, quæ tam illuſtri nomine circumferrentur: tamen cum tantus philoſophus tam accurate in his verſatus ſit, me, qui fruſtra id laboris ab eo ſumptum pati noluiſſem, æquum fuit, ſiue ea eſſent magna atque admiranda, viro incomparabili merito dicare: ſiue humiliora viderentur, e ſplendore tuo immortale nomen eis comparare. At enim uero citius mirentur viri magni, quare non tibi cætera cuncta monumenta mea, quam quod hæc puſilla tuo nomini dederim, qui enim eſſes vniuerſæ reipub. literariæ decus, meæ gloriæ ornamentum, quæ a me officia omnia proficiſci poſſent, tibi præter cæteros tribuenda iure fuiſſe. Neque uero vt argumentum hoc procul diſtat a prudentia ciuili, continuo diſcluſum eſt ab ingenio tuo, cuius apparatus nullis humanis limitibus præſcribuntur. Quæ enim eſt ars in
Sapien-

discerpta cōstantissimæ iudicium pietatis?
Qualē vero tandē dicemus virum, qui &
ibi iubere, & temporibus imperare possit?
nunc nuper ardente bellis Regno, atque ic-
circo litterarum studiis per Fortunæ acer-
bitatem obsoletis, te inter arma necessario
maxime tempore præsentem senserunt ex-
ercitus, Sapientiæ studia sui memorem ab-
sentem agnouerunt: cum non animi præ-
cipitem impetum ad militiam efferendam
afferres, sed ardorem militarē animi com-
positione redderes insuperabilem. Age in-
feramus oculos in conuentus atque socie-
tates hominum, circumspeciamus sæculum
hoc: quæ remissiora ingenia sine compara-
tionibus non permouentur, ex virtutum
solitudine atque vastitate magnitudinem
tuam contemplantur. Itaq. qui te omnium
cogitationum mearum principem, officio-
rum auctorem existimarem, & grauioribus
meis studiis dignum semper arbitratus sum
propter animi diuinitatem, & subtiliores
lucubrationes ausus sum reponere in sinu
tuo, in quo nunc ita fouerentur, vt. perpe-
tuo posthac crescerent. Nam qui eas le-
gent, haud dubito quin laborem pene in-
mensum probent, exactissimis iudiciis ac-
quiescant: qui non legent, maximas nihil-
ominus

ominus fuisse putent, quæ tuo nomini consecrare ausus sim.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI
IN LIBRUM DE SVBTILITATE, AD
HIERONYMVM CARDANVM
PRÆFATIO. VII.

NOMINIS tui splendor, atque magnitudo, Hieronyme Cardane, vel ignavissimum quenque poterat accendere ad obtrectationem: nisi nobis omnibus compertum esset, te tuam gloriam non cum publica vtilitate solum, sed cum singulorum quoque laude coniunctam esse voluisse. Quocirca licuit nobis procul ab omni studio contentionis otio frui, atque tranquillitate literaria, nostrosque animos tanquam in arce quadam veritatis collocatos continere, quam tu posteritati magnis operibus exædificasses. Neque enim lectissimæ decrant observationes infinitæ pene lectionis: & aderat ingenij vigor insignis ad omnium scientiarum minutissima queque momenta consequenda. Acerrimum vero iudicium, quod ego animam Sapientiæ vocare consuevi, etiam supererat. Diligenter ergo legenti mihi disceptationes tuas, in quibus